

Tilannekatsaus ahman metsästyksestä ja poikkeuslupamenettelyistä

Maa- ja metsätalousministeriö valmisteli metsästysvuodelle 2021-2022 asetuksen poikkeusluvalla sallittavasta ahman metsästyksestä. Sen jälkeen ei ole ahman poikkeuslupa-asetusta annettu, koska tarvetta ei ole ollut rajoittaa Suomen riistakeskuksen toimivaltaa. Tämän taustalla on KHO:n ratkaisu KHO:2020:31. Tässä kuvaus prosessista ja sen jälkeen annetuista ratkaisuista.

VAIHE I

Suomen riistakeskuksen metsästyslain 41 a §:n mukaista ahman poikkeuslupaa koskevasta päätöksestä 27.2.2017 valitettiin Pohjois-Suomen hallinto-oikeuteen. Valituksessa vaadittiin kumoamaan Suomen riistakeskuksen päätös metsästyslain ja luonnonsuojelulain 64 a §:n ja 65 §:n vastaisena. Suomen riistakeskus oli metsästyslain nojalla myöntänyt poikkeusluvan kahden ahman tappamiseen kahden Enontekiön kunnassa sijaitsevan kahden Natura 2000 -kohteen alueella (Tarvantovaaran erämaa ja Käsivarren erämaa). Ahma oli näiden Natura-kohteiden suojeluperusteena oleva laji. Suomen riistakeskus oli katsonut, että Natura-arviointi ei ollut tarpeen, koska pyyntitapahtuman aikana voi aiheutua vain lyhytaikaista ja paikallista häiriötä Natura-kohteisiin kuuluvilla alueilla. Asiassa oli luonnonsuojeluyhdistyksen valituksesta otettava kantaa siihen, edellyttikö poikkeusluvan myöntäminen luonnonsuojelulain mukaista Natura-arviointia.

KHO:n ratkaisussa (KHO:2020:31) todettiin, että Suomen riistakeskus ei ollut asianmukaisesti arvioinut poikkeusluvalla sallitun pyynnin vaikutusta Natura-kohteiden ahmakantaan. Kun otettiin erityisesti huomioon, että ahma oli Natura-kohteiden suojeluperusteena oleva laji ja luontodirektiivin liitteen II ensisijaisesti suojeltava laji, sekä ahmayksilöiden vähälukuisuus, korkein hallinto-oikeus katsoi, että olemassa olevien tietojen perusteella ei ollut voitu sulkea pois sitä, että Suomen riistakeskuksen päätöksellä sallittu kahden ahman tappaminen vaikutti merkittävästi Natura-kohteiden suojelun perusteena oleviin luonnonarvoihin. Poikkeusluvan myöntäminen ilman Natura-arviointia oli ollut vastoin luonnonsuojelulain 65 §:ää.

Korkeimmassa hallinto-oikeudessa oli näin ollen ensisijaisesti kysymys siitä, onko Natura-arvioinnin tekeminen ollut tarpeen ennen poikkeusluvan myöntämistä. KHO on siten katsonut, että yksittäisenkin ahman poikkeusluvalla tapahtuva metsästys Natura 2000 -alueella erityisen merkittävien vahinkojen estämiseksi on sellainen hanke tai suunnitelma, jonka hankkeen toteuttajan tai suunnitelman laatijan eli porovahinkojen tapauksessa useimmiten paliskunnan on arvioitava nämä vaikutukset. Suomen riistakeskuksen on pyydettävä lisäksi tästä arvioinnista lausunto elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta ja siltä, jonka hallinnassa luonnonsuojelualue on.

VAIHE II

Pohjois-Suomen hallinto-oikeus kumosi 03.02.2023 Suomen riistakeskuksen tammikuussa 2022 tekemän päätöksen, jossa oli myönnetty haetusta kahden ahman poikkeusluvasta lupa yhdelle ahmalle porovahinkojen estämiseksi Suomen Käsivarren erämaa-alueelle. Hallinto-oikeus toteaa päätöksessä, että ei voida varmistua siitä, että yhdenkään ahman pyytämiseen myönnetyllä poikkeusluvalla ei merkittävästi heikennetä suojelun perusteena olevia luonnonarvoja kysymyksessä olevalla Natura 2000 -alueella. Vaikka Suomen riistakeskus oli itse hankkinut ahmaan liittyviä selvityksiä luvan myöntämiseksi, se ei hallinto-oikeuden mukaan korvannut luonnonsuojelulain 65 §:ssä poikkeusluvan hakijan tehtäväksi säädettyä arviointimenettelyä eli paliskunnan olisi tullut käynnistää ahmatutkimus ja selvittää alueen populaation rakenne ja pentutuotto.. Hallinto-oikeus siis katsoi, että yhdenkin ahman pyytäminen voi heikentää merkittävästi suojelun perusteena olevia luonnonarvoja ja kumosi poikkeusluvan. KHO vahvisti tämän päätöksellään (KHO:2024:29). Vahinkojen vähentäminen ei siten ole metsästyslain menetelmin mahdollista, koska käytännössä luonnonsuojelulain Natura -säännökset estävät myös yksittäisten ahmayksilöiden poistamisen.

Taulukko. Poronhoitoalueella metsästetyt ahmat metsästysvuosittain.

Metsästysvuosi	Määrä
2016-17	8
2017-18	8
2018-19	8
2019-20	8
2020-21	4
2021-22	3
2022-23	3
2023-24	2
Kaikki yhteensä	44

Ahmoja voidaan metsästää vahinkojen estämiseksi vain muutamia yksilöitä vuosittain, mutta poikkeuslupia ei voida kohdentaa pahimmille vahinkoalueille, jotka yleensä ovat Natura 2000 –alueita. Viime vuosina MMM ei ole enää ministeriön asetuksella rajoittanut Suomen riistakeskuksen luvanmyöntöä.

Tulostuksen esikatselu

Vahingon aiheuttajat Kaikki Suurpedot

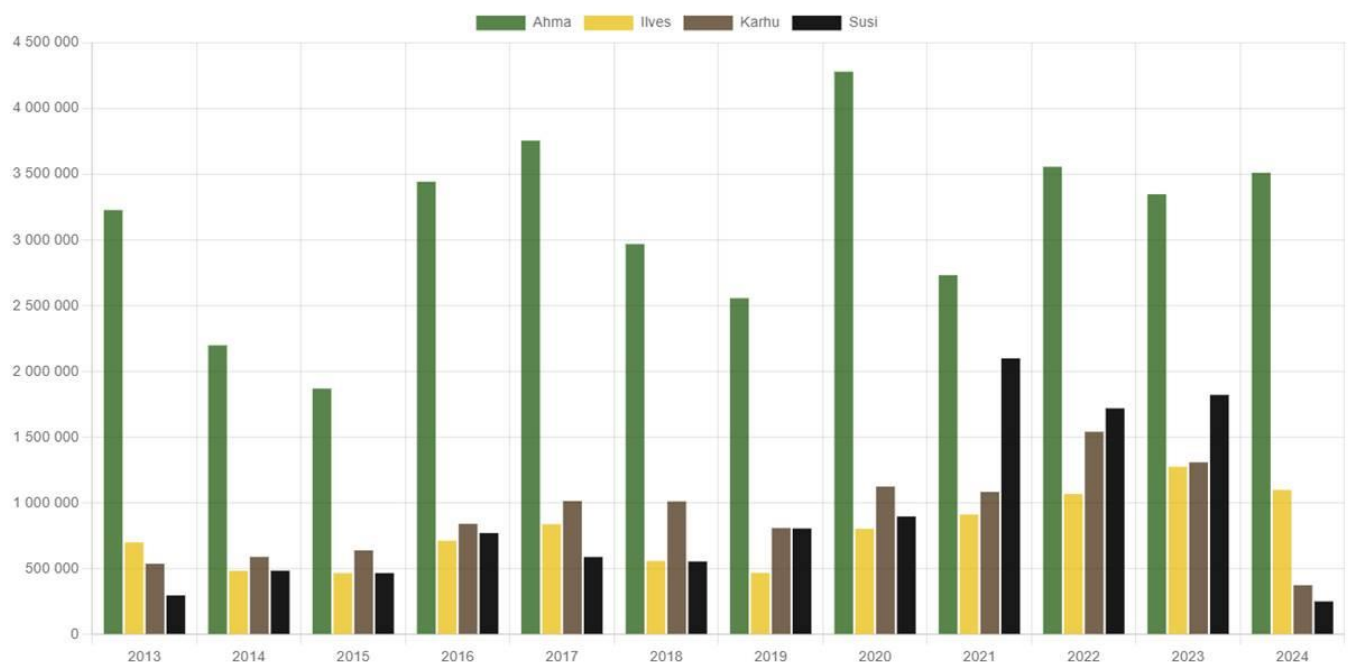
Vahingon kohde Porovahinko

Aikajakso 1.1.2013 - 29.5.2024

Yhteensä 56005 vahinkotapahtumaa. Vahingon määräksi arvioitu 68 496 296 €

Tulosta

Muodosta linkki

Kaavio. Suurpetojen tappamina löydetyt porot 2013-2024* vahingon aiheuttajien mukaan (€). Taulukko toistettavissa [linkki](#). Summasta puuttuu vasahävikikorvaus, joka on laskennallinen ja luokkaa 2 M€/vuosi. Lähde: riistavahingot.fi

Ahmakannan tilasta Luken seurantajulkistus <https://www.luke.fi/fi/seurannat/ahmakannan-seuranta/ahmakanta-kasvussa>

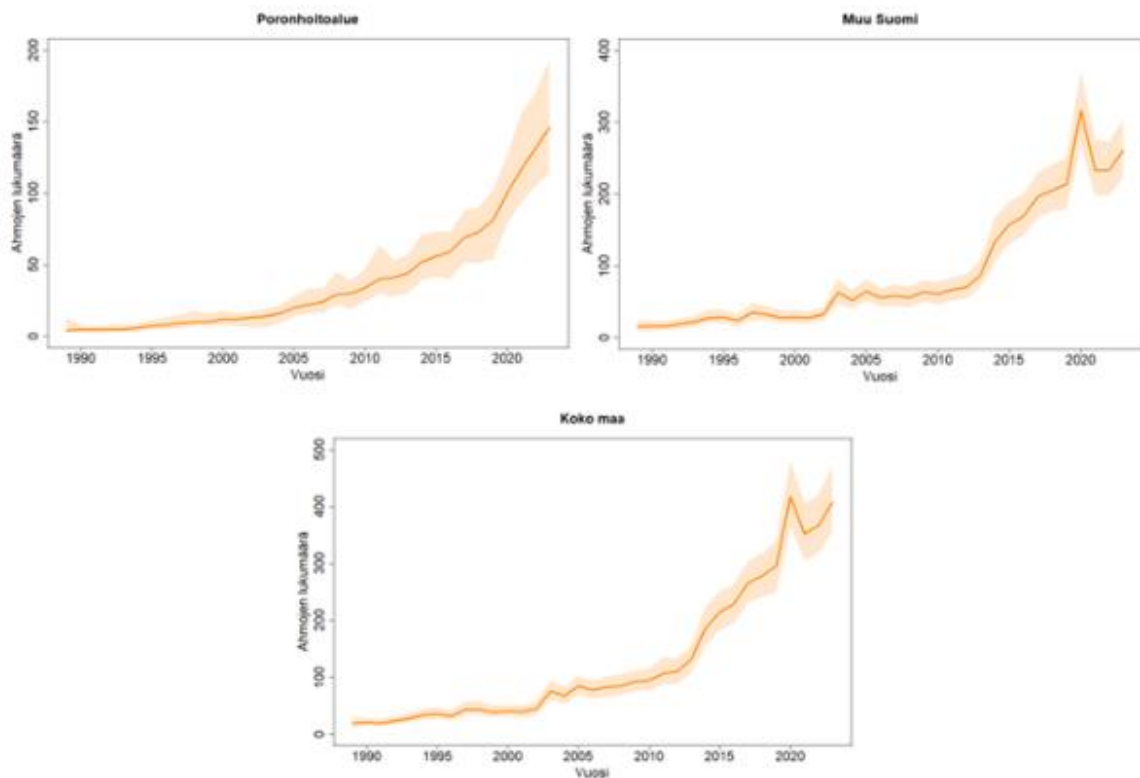
Suomen ahmakannan koko oli tämän vuoden helmikuussa 447 yksilöä (95 prosentin todennäköisyysväli 390–504 yksilöä). Arvio kannan koosta on noin 12 prosenttia suurempi kuin vuoden 2022 helmikuuta koskenut arvio, joka oli 400 yksilöä.

Ahmakanta Suomessa 2023 raportti: <https://jukuri.luke.fi/handle/10024/554257>

Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 123/2023

2. Ahmakannan kehitys

Ahmakanta on runsastunut noin kymmenkertaiseksi vuosijaksolla 1989–2023. Viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden aikana kannan runsastuminen on ollut aiempaa voimakkaampaa (Kuva 1). "Koko maa" ei sisällä kolmea pohjoisinta kuntaa.

Kuva 1. Ahmojen todennäköisin yksilömäärä ja 95 %:n todennäköisyysvälit riistakolmioaineistossa vuosina 1989–2023. Todennäköinen yksilömäärä laskettuna poronhoitoalueelle ja muulle Suomelle sekä yhdistettynä koko Suomen alueelle.

Ajantasainen tieto poronhoitoalueen karhusaaliista

Poronhoitoalueella kaadettiin 20.8.–31.10.2023 välisenä aikana yhteensä 50 karhua, joista 45 itäiseltä ja 5 läntiseltä kiintiöalueelta. Itäisen kiintiöalueen kiintiö oli enintään 45 karhua ja läntisen 5 karhua (MMM asetus 826/2023, 2 §), joten molempien alueiden osalta kiintiö tuli täyteen. Läntisen poronhoitoalueen kiintiö täyttyi 27.8. ja itäisen 13.9. Suomen riistakeskus määräsi pyynnin lopetettavaksi välittömästi kiintiöiden täytyttyä. Pynnin lopetusmääräykset julkaistiin nopeasti Suomen riistakeskuksen verkkosivuilla ja pyynnin päättymisistä lähetettiin myös tiedote poronhoitoalueen medioille. Eniten karhuja saatiin

saaliiksi Suomussalmella, jossa kaadettiin 18 karhua (7 naarasta ja 11 urosta) ja Kuusamossa, jossa saaliiksi tuli 17 karhua (3N/14U). Seuraavaksi eniten karhuja kaadettiin Sallassa (1N/3U), Sodankylässä (1N/2U), Savukoskella (1N/1U) ja Hyrynsalmella (2U). Yksi karhu kaadettiin Inarissa (1U), Kolarissa (1U), Taivalkoskella (1U) ja Tervolassa (1U). Poronhoitoalueen karhuista kaadettiin Kainuussa 20 (vuotta aiemmin 20), Oulun alueella 18 (13) ja Lapissa 12 (28). Poronhoitoalueen karhusaaliissa oli uroksia 74 % (v. 2022: 48 % ja v. 2021: 66 %). Läntisen poronhoitoalueen urososuus oli 100 % (v. 2022: 56 % ja v. 2021: 86 %), ja itäisen poronhoitoalueen 71 % (v. 2022: 46 % ja v. 2021: 63 %). Tämän syksyn saalis oli siten selvästi aiempia vuosia urospainotteisempi (ja erityisesti verrattuna edelliseen syksyyn). Riistakeskusalueista suurin naarasosuus (7N/13U => 35 %) oli Kainuussa, toiseksi suurin (3N/9U => 25 %) Lapissa ja pienin (3N/15U => 17 %) Oulussa.

Lisäksi pyydettiin yksi yksilö vahinkoperusteisella poikkeusluvalla läntisellä poronhoitoalueella.

PORONHOITOALUEEN KARHUN KIINTIÖPYYNTI 2023

- Suomussalmi 18
- Kuusamo 17
- Salla 4
- Sodankylä 3
- Savukoski 2
- Hyrynsalmi 2
- Inari 1
- Kolari 1
- Tervola 1
- Taivalkoski 1

Saaliissa
13 naarasta
37 urosta

